

מצוות וכנהגי חודש תשרי

תשפ"ד | 2023

לוח חגי תשרי תשפ"ד

תאריך לועזי	תאריך עברי	יום בשבוע	המועד
15.09.23	כ"ט אלול	שישי	ערב ר"ה
16.09.23	א תשרי	שבת	יום א' של ראש השנה
17.09.23	ב תשרי	ראשון	יום ב' של ראש השנה
18.09.23	ג' תשרי	שלישי	צום גדליה
23.09.23	ח' תשרי	שבת	שבת שובה
24.09.23	ט' תשרי	ראשון	ערב יום כיפור
25.09.23	י' תשרי	שני	יום כיפור
29.09.23	י"ד תשרי	שישי	ערב סוכות
30.09.23	ט"ו תשרי	שבת	שבת ויום טוב של סוכות
6.10.23	כ"א תשרי	שישי	הושענא רבה
7.10.23	כ"ב תשרי	שבת	שבת ושמחת תורה
8.10.23	כ"ג תשרי	ראשון	אסרו חג

לוח זמנים מעודכן לשנת תשפ"ד*

ת"א - ב"ב	ירושלים	האירוע	יום בשבוע	המועד
18.25	18.10	הדלקת נרות ר"ה	שישי לקראת ערב	ערב שבת ור"ה
18.47	18.50	שקיעת החמה		
18.46	18.48	שקיעת החמה	שבת	שבת ויום א' של ר"ה
19.23	19.21	צאה"כ/הדלקת נרות		
19.22	19.20	הבדלה/צאת החג	ראשון	יום ב' של ר"ה
05.14	05.13	תחילת הצום	שני בוקר	צום גדליה
19.01	18.59	סיום הצום	שני לילה	
18.16	18.01	הדלקת נרות	שישי	ערב שבת תשובה
18.38	18.41	שקיעת החמה		
19.13	19.11	צאת השבת/הבדלה	שבת	שבת תשובה
18.13	17.58	הדלקת נרות	ראשון לקראת ערב	ערב יום כיפור
18.35	18.38	שקיעת החמה		
19.11	19.09	סיום הצום/ הבדלה	שני	יום כיפור
18.06	17.51	הדלקת נרות	שישי לקראת ערב	ערב שבת ויום טוב א' של סוכות
18.29	18.31	שקיעת החמה		
19.04	19.02	צאת החג/הבדלה	שבת	יום א' של סוכות
17.58	17.43	הדלקת נרות	שישי לקראת ערב	ערב שבת ושמחת תורה
18.20	18.23	שקיעת החמה		
18.55	18.53	צאת החג/ הבדלה	שבת	שבת ושמחת תורה

*כל הזמנים לפי שעון קיץ הנהוג בשנת תשפ"ג בכל חגי תשרי. הדלקת הנרות לפני שבת וחג היא תמיד זמן מה לפני שקיעת החמה, כדי "להוסיף מחול על הקודש". הדבר תלוי במנהג המקום. ולכן יש לברר את הזמן הנהוג בכל עיר ועיר כפי המתפרסם בלוח הזמנים של אותה עיר.

מנהגי ראש השנה

ראש השנה נחוג בשני ימים.

השנה - תשפ"ד יחול ראש השנה בימים שבת וראשון, א'-ב' תשרי 16-17/09/2023.

תחילת החג [והשבת] ביום שישי עם הדלקת הנר קודם שקיעת החמה.

שני ימי החג רצופים ואין ביניהם רווח של חול. זה יוצא וזה בא.

הדלקת נרות עבור יום השני של ר"ה מותרת רק לאחר צאת הכוכבים של היום הראשון של ר"ה..

"ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצונו להדליק נר של שבת ויום טוב"

הברכה השניה היא על השמחה שלנו שזכינו להגיע ליום קדוש זה ולקיים כל המצוות הקשורות אליו:

"ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

זמן הדלקת הנר בלילה הראשון של ראש השנה

שעת הדלקת הנרות שונה בכל עיר לפי מנהג המקום. ניתן להיעזר בלוחות הזמנים המקומיים.

בירושלים מדליקים נרות 40 דקות לפני השקיעה. בת"א וב"ב 22 דקות לפני השקיעה.

בכל מקרה ובכל מקום אין להדליק נרות לאחר שקיעת החמה.

[בלילה השני של ראש השנה יש להדליק את הנרות רק אחרי צאת הכוכבים ולא בזמן הדלקת הנרות של הלילה הראשון - ראו על כך בהמשך].

כאשר יום ראשון של ר"ה חל ביום חול, ניתן להדליק את נרות החג גם לאחר שקיעת החמה וצאת הכוכבים [בהגבלות מסוימות], בהתאם להלכה שביום טוב מותר להדליק נר לצורך אוכל נפש ותאורה.

אולם השנה חל יום הראשון של ראש השנה בשבת, ועל כן דינו כמו בכל שבת להדליק בזמן הדלקת הנרות הנהוג בכל מקום, וגם מי למאחרים מעט אסור להדליק אחרי השקיעה.

בנוסף לנרות החג כדאי להדליק נר נשמה [עליו לא מברכים] של 48 שעות לפני כניסת החג. המטרה היא שניתן יהיה להשתמש באש זו ביום השני של החג, כדי להעביר ממנה לאש אחרת במידת הצורך לבישול או למאור וכדומה.

השנה חל יום הראשון בשבת, בו אסור כל שימוש באש ובנר הנשמה.

אך ביום השני של ר"ה מותר השימוש בנר ובאש לצורך הדלקת הנרות, תאורה, והכנת אוכל, אך לא על ידי יצירת אש חדשה אלא בהעברה מאש קיימת.

לצורך זה ניעזר בנר הנשמה של 48 שעות שהדלקנו לפני כניסת החג הראשון,

"בגיל וברעדה":

ראש השנה הוא יום מיוחד במינו, הממזג שני מצבים שלכאורה קוטביים זה לזה.

מחד - זהו יום דין, בו נקבע מהלכה של כל השנה הקרובה על הכלל ועל הפרט. עתידו של כל אחד ואחד, ועתיד אומות וממלכות, כל המאורעות המיועדות לשנה זו - נקבעות ביום זה.

יחד עם זאת זהו יום של חג ושמחה. ביום זה [שהוא גם יום השלמת בריאת העולם] מציין הקדוש ברוך הוא את יום מלכותו, ועל כן הוא יום חגיגי ומיוחד.

אנו שמחים להיות שייכים למלוכתו, ולהודות לו על האפשרות שניתנה לנו להיות שותפים בעיצוב כל מאורעות השנה החדשה, דרך תשובה ותפילה.

חז"ל הגדירו את התחושה שעלינו לחוש ביום זה כ"גיל ורעדה". מצד אחד יש לנהוג בו בכובד ראש וביראת כבוד, כראוי ליום דין - אך יחד עם זאת לשמוח בו ולחוש התרוממות רוח.

כניסת החג:

לפני כניסת החג מדליקים את נרות החג. בהדלקת הנרות מברכים 2 ברכות:

הברכה הראשונה היא על קיום המצווה של הדלקת הנרות

השנה חל יום הראשון של ראש השנה בשבת, ולכן נוסח הברכה כולל את שתי הקדושות שיש ביום זה:

קוראים פרשה (מספר התורה) והפטרה (מהנביא):

● "וה' פקד את שרה" מהתורה

● "תפילת חנה" מהנביא.

המשותף לשתי הפרשות הללו הוא שבשתיהן מסופר על שתי עקרות, שרה וחנה, שהתפללו ונפקדו (דהיינו ה' זכר אותן וזיכה אותן בפרי בטן) בראש השנה.

תקיעת השופר:

ברוב השנים כאשר חל יום ראשון של ראש השנה ביום חול תוקעים בשופר לאחר קריאת התורה.

אך השנה יום הראשון חל בשבת, בה אין תוקעים בשופר. לכן השנה תהיה תקיעת שופר רק ביום השני של ראש השנה.

סדר תקיעת השופר:

לפני התקיעות אומר כל הקהל יחד 7 פעמים מזמור מ"ז מתהילים.

במזמור זה יש 7 פעמים שם "אלוקים" הרומז על מידת דין. לאחר מכן אומרים עוד 7 פסוקים של רחמים שראשי התיבות שלהם: "קרע שטן".

(הפסוקים מופיעים במחזור התפילות לראש השנה)

משמעות הדברים היא כדברי חכמינו ז"ל שסגולת תקיעת השופר היא להעביר את בורא העולם מהנהגה של "דין" (ביום מלכותו) להנהגה של רחמים.

התוקע בשופר מברך שתי ברכות:

- ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לשמוע קול שופר
- ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

תפילת ערבית בבית הכנסת

מתפללים תפילה חגיגית הפותחת את השנה.

השנה משולבים בנוסח התפילה קטעים השייכים לתפילת שבת, עם הקטעים הקבועים של ראש השנה.

עם סיומה של תפילת ערבית בליל היום הראשון בבית הכנסת נוהגים לאחל איש לרעהו:

"לשנה טובה תכתב ותחתם \ תכתבי ותחתמי".

סעודת ליל החג:

בסעודת ליל החג נוהגים לאכול מאכלים המהווים סימנים סמליים לדברים טובים.

מברכים "המוציא לחם מן הארץ", על שתי חלות שלימות "לחם משנה".

אחר כך אוכלים כמה מאכלים שיש בהם או בשמם סימן טוב:

- אוכלים תפוח מתוק טבול בדבש ואומרים: "יהי רצון מלפניך... שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה"
- אוכלים ראש דג או ראש כבש - ואומרים "יהי רצון מלפניך... שנהיה לראש ולא לזנב".
- אוכלים דג ואומרים "יהי רצון... שנפרה ונרבה כדגים"
- אוכלים רימון - "יהי רצון מלפניך שירבו זכויותינו כרימון".

יש האוכלים את הרימון רק בלילה השני כדי לברך עליו שהחיינו בהיותו פרי חדש שעדיין לא נאכל

בעונת גידול זו.

בקהילות השונות ישנם מנהגים שונים לאכילתם של עוד מיני מאכלים ששמם מרמז לסימנים טובים.

מאותו טעם, יש עדות בהן נוהגים לא לאכול בראש השנה דברים מרים, חריפים או חמוצים.

העיקרון מאחורי "אכילה סימבולית" זו הוא לעזור לעצמנו להפנים, בצורה חושית, את המסרים העיקריים של היום הזה ולהיות ממוקדים בהם באופן מלא.

מכבדים את החג באכילת סעודה עם בשר ומטעמים.

באופן מיוחד נזהרים מאוד שלא לכעוס ביום זה וללבוש סבר פנים של חדווה וממלאים את הלב באהבה ורצון לעשייה חיובית כדי שיהיו לנו לסימן טוב בשנה הנכנסת.

תפילת הבוקר בבית הכנסת:

בבוקר מתפללים תפילת שחרית, הכוללת קטעים מתפילת שבת יחד עם התפילות המיוחדות של ראש השנה. יש להיעזר ולהשתמש בסידור תפילה מיוחד הנקרא 'מחזור תפילות לראש השנה'.

השנה משולבים בתפילה גם קטעים מתפילת השבת.

אם אין מקום כזה, אפשר ללכת למקום שכינסו בו מים אל תוך כלי קיבול גדול, כמו אקווריום וכדומה.

אומרים תפילת "תשליך" המכילה פסוקי רחמים ובקשה שהקב"ה יסלח לנו, ישליך מעלינו את החטאים ויעזור לנו להישאר זכים ונקיים.

יש הנוהגים לא לישון בשעות היום של שני ימי ר"ה. זאת, כדי ש'המזל' של האדם בשמיים לא יישן, וכן משום ש"איך אפשר לישון כאשר האדם נידון על עתידו".

עם זאת חמור וגרוע יותר הוא להעביר את הזמן בבטלה.

רבים משתדלים לנצל את ימי ראש השנה במילואם ולהקדיש כל רגע פנוי ללימוד ותפילה.

יש הנוהגים לסיים בכל יום מימי ר"ה את ספר תהילים.

איסור הכנה מיום ראשון של ראש השנה ליום השני

- אסור לבצע כל פעולה ביום הראשון של ראש השנה שמטרתה היא הכנה ליום השני - גם אם אין בפעולה זו איסור מלאכה.
- דין זה קיים בכל שנה [גם כאשר שני ימי ראש השנה חלים בימות החול], ובודאי גם השנה שיום הראשון הוא שבת ואין להכין בו עבור יום ראשון [גם אם הוא חג].
- לכן ביום הראשון - אין לבשל או לחמם אוכל עבור סעודת הלילה, אין לערוך את השולחן, לשטוף כלים, להכין סלט או כל מאכל עבור סעודת הלילה. אין לסדר את המיטות לצורך שינת הלילה.
- גם הדלקת הנרות תיעשה רק אחרי צאת הכוכבים של היום הראשון.
- רק מצאת הכוכבים מותר לעשות פעולות לצורך הסעודה.
- מותר ביום הראשון לפנות את שולחן האוכל, לנקות ולטאטא את הבית, וכדומה, כי זהו צורך מידי שהבית יהיה נקי ומסודר ואינו נחשב "הכנה" ליום המחרת.

כל הקהל עונים **אמן** ומכוונים לצאת ידי חובת המצווה של שמיעת קול שופר.

לאחר מכן תוקע שלושים תקיעות שופר.

- שמיעת 30 תקיעות אלו היא מצווה מן התורה. גם נשים מחויבות במצווה זו.
- במהלך תקיעות השופר אסור לדבר ויש להתרכז בהאזנה לתקיעות בלבד.
- גם מי שלא נוכח בבית הכנסת צריך לשמוע תקיעות אלו בביתו.

תפילת מוסף

לאחר סיום סבב התקיעות הראשון מתפללים תפילת מוסף.

בתפילת מוסף של ראש השנה מוסיפים 3 ברכות מיוחדות ברכת מלכויות - בה אנו מזכירים את מלכותו של בורא העולם, ושליטתו בעולמו.

ברכת זיכרונות - בה אנו מזכירים את עובדת יום זה יום דין בו מתייצבת האנושות כולה בדין

לפני הבורא, ואת היחס המיוחד בו "זוכר" האלוקים את עם ישראל לטובה.

ברכת שופרות - בה אנו מזכירים את תקיעת השופר שבסגולתה להפוך את מידת הדין לרחמים.

השלמת התקיעות

במהלך תפילת מוסף, מוסיפים לתקוע עוד שבעים תקיעות [יש מנהגים שונים היכן מוסיפים אותן], כדי להשלים בסך הכול למניין של מאה תקיעות.

תקיעות נוספות אלו הן מנהג, ומי שאינו נוכח בבית הכנסת אינו מחויב לשמוע אותן.

לאחר התפילה עורכים סעודה חגיגית נוספת לכבוד החג.

תפילת תשליך

בשבת אין אומרים תפילת תשליך ולכן השנה היא תיאמר ביום השני של ר"ה.

לאחר תפילת מנחה הולכים למקום כינוס מים - לחוף ים או נהר.

ליל היום השני ויום השני של ראש השנה

את נרות הלילה השני של ראש השנה נדליק רק לאחר צאת הכוכבים שבין היום הראשון של ר"ה, ליום השני של ראש השנה.

בכל שנה הסיבה לכך היא כאמור, שביום הראשון של ראש השנה אסור להכין את צורכי היום השני, ובכלל זה גם אסור להדליק נרות ביום הראשון עבור היום השני. לכן נמתין עד צאת הכוכבים ורק אז נדליק את נרות היום השני [שהרי ביום טוב מותר שימוש באש לצורך תאורה].

בשנה זו יש סיבה נוספת להמתין עד צאת הכוכבים, כדי שתצא השבת, ורק אז מותר להדליק הנר של יום השני של ר"ה. כאמור לעיל בחג אסור להבעיר אש, כמו בשבת, אך [להבדיל משבת] מותר בחג להעביר אש מאש שכבר דולקת לצורך בישול ותאורה וכדו'. (כך למשל ניתן להדליק נר מנר שכבר דולק, אך אסור להצית אש ע"י גפרור).

מכיוון שכך, את הנרות של הלילה השני של ראש השנה נדליק על ידי העברת אש מאש קיימת (נוכל לעשות שימוש בלהבה של נר הנשמה שהודלקה מערב החג הראשון).

על הדלקת הנרות מברכים שתי ברכות, כמו בלילה הראשון [אך אין מזכירים את שבת]:

- 'להדליק נר של יום טוב'
- 'שהחינו'.

כיון שיום השני של החג הוא מעין המשך של היום הראשון, ההלכה אינה ברורה אם ניתן לברך ברכת שהחינו על כניסת היום השני.

לפיכך רצוי ללבוש בגד חדש או לאכול פרי חדש (שעוד לא אכלו ממנו השנה), וכאשר מברכים את ברכת שהחינו מתכוונים שהיא חלה גם על הפרי או הבגד החדש, זאת בנוסף לכוונה המקורית של הברכה שהיא על היכנס יום השני של החג.

יש הנוהגים להשאיר את אכילת הרימון לסעודת ליל החג השני, ולכוון שברכת שהחינו שעל הנרות מתייחסת גם אליו.

כל הדינים והמנהגים של יום השני הם כמו ביום הראשון, אך השנה רק ביום השני של ראש השנה יתקעו בשופר ויאמרו תפילת תשלך.

יציאת שני ימי החג והבדלה ביום ראשון בירושלים
בשעה 19.19 ובמרכז הארץ 19.21

צום גדליה

יום זה כיום צום בשרשרת הצומות הקשורים לחורבן בית המקדש.

- זמני תחילת הצום וסיום הצום מופיעים בטבלה שבתחילת החוברת
- ביום זה אסורה אכילה ושתייה

בג' תשרי - השנה יום שני - חל 'צום גדליה'.

בג' תשרי נהרג גדליה בן אחיקם. היה זה לאחר חורבן בית ראשון. גדליה היה המנהיג היהודי שעמד בראש שארית הפליטה שנותרה בירושלים. הירצחו מסמן את קץ הישוב היהודי בישראל באותה תקופה, ומהווה ה"מסמר האחרון" באירועים ההיסטוריים של חורבן בית ראשון. לפיכך נקבע

שבת שובה:

מספר הושע, העוסקת במצוות התשובה, ועל כן היא מכונה "שבת שובה".

במקומות רבים נוהגים שהרב דורש בפני הציבור דרשה העוסקת בהלכות החג, וכן דברי מוסר והתעוררות לחזרה בתשובה לכל יחיד ויחיד, וכן לעניינים הציבוריים הטעונים שיפור ותיקון.

שבת זו היא ככל שבתות השנה, ואסורה בה כל מלאכה [להבדיל מהחג בו הייתה מותרת מלאכת אוכל נפש]. תפילות ומנהגי שבת זו הן ככל שבת רגילה [מלבד ההוספות המיוחדות לתפילה הנוהגות בכל עשרת ימי תשובה].

בשבת זו קוראים את הפטרה "שובה ישראל עד ה' אלוקיך"

יהי רצון שתתחדש על כולנו שנה טובה ומתוקה!!!

מנהגי יום הכיפורים תשפ"ד

יום הכיפורים חל השנה שנת תשפ"ד ביום שני י' תשרי 25.09.2023 .
כניסת החג, תחילת הצום, והדלקת הנרות ביום ראשון ט' תשרי 24/09/2023.
לפי מנהג ירושלים בשעה 17.58 ובמרכז הארץ ב 18.13.
שקיעת החמה בירושלים היא בשעה 18.38 ובמרכז הארץ 18.35.
[בשעת הדחק ניתן לאכול ולהדליק נרות עד סמוך לשקיעת החמה בלבד].
צאת החג סיום הצום והבדלה במוצאי החג בירושלים בשעה 19.09 ובמרכז הארץ 19.11

וכישלונו, ולקבל על עצמנו שיפור לקראת השנה הבאה. זוהי גם המשמעות של יום הכיפורים עצמו, ההזדמנות לתשובה, לפתיחה של שנה חדשה, נקיה מכתמי העוונות של השנה שחלפה.

אולם האפשרות לפתיחת 'דף חדש' כזה, מותנית לא רק בהתבוננות על פנימיותנו, אלא גם בתיקון והשלמת מערכות היחסים שלנו עם הזולת. כמו שאמרו חז"ל: אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו ויסלח לו". מכאן המנהג להקדיש את הימים האלו לפיוס ובקשת מחילה מכל מי שיתכן ופגעתי בו בכל צורה שהיא. כמו כן, במידה והדבר מתאפשר, מנצלים ימים אלה על מנת לפנות למי שלדעתי פגע בי, ולאפשר לו להתנצל, לבקש מחילה, וכמובן לסלוח לו בלב שלם.

מנהג כפרות:

מטרתה של עשית כפרות היא להזכיר לעצמנו כי החיים אינם מובנים מאליהם וכי ניתנו לנו כדי שנמלא בהם את יעודנו. מנהג הכפרות מעורר אותנו לפשפש במעשינו ולבדוק האם מילאנו יעוד זה כראוי, להצטער על אותן הפעמים בהן לא נהגנו כן, ולבקש את רחמיו של בורא עולם, נותן החיים.

עשרת ימי תשובה:

עשרת הימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים נקראים עשרת ימי תשובה, בהם אנחנו מוזמנים ביתר שאת להתבונן על עצמנו, לערוך חשבון נפש, להצטער על טעויות

מהטעם הזה יש העורכים את הכפרות עם בעל חיים, ובכך מזכירים את הרעיון של "חיים תחת חיים".

ישנם מנהגים שונים בעשיית הכפרות, יש הנוהגים, כאמור, לעשות זאת עם תרנגול או עם דג ויש הנוהגים לערוך כפרות עם מטבעות כסף.

לוקחים את הכפרה ביד ימין ומסובבים מעל הראש ואומרים נוסח תפילה מיוחד המופיע בסידורי התפילה. במידה ועורכים את הכפרות עם כסף, בדרך כלל 18 ש"ח כמניין ח"י, אומרים את הנוסח המיוחד לכך - ואת הכסף נותנים לצדקה. גם בעל החיים נתרם לעניים המשתמשים בו לצורכי החג.

ערב יום כיפור:

בערב יום הכיפורים (היום שקודם ליום כיפור, השנה יום ראשון עד זמן הדלקת הנרות) קיימת מצווה גדולה להרבות באכילה ושתייה. מצווה זו באה גם על מנת להקל על עצמנו את הצום, וגם כדי להרבות בשמחה ולהזכיר לעצמנו את העובדה שיום הכיפורים הקרב ובא הוא יום חג, וביטוי של אהבתו של בורא עולם כלפינו, בהיותו הזדמנות לאדם לכפר על עוונותיו:

"...והוא מאהבת הקב"ה את ישראל שלא ציווה להתענות אלא יום אחד בשנה, ולטובתם לכפר עוונותיהם, וציווה אותם שיאכלו וישתו תחילה כדי שיוכלו להתענות ושלא יזיק להם העינוי".
(טור, הלכות יו"כ סימן תר"ד).

האכילה ביום זה יקרה וחשובה עד כדי שנחשבת לנו כמו תענית, כמו שאמרו חז"ל:

"כל האוכל תשיעי וצם בעשירי כאילו צם תשיעי ועשירי".

מלבד זאת מדגישה האכילה בערב יום כיפור את העובדה כי היהדות איננה דת סגפנית הדוגלת בעינוי הגוף. הניתוק הזמני מהמערכת הפיזית, תפקידו להוביל אחר כך לחיבור נכון ומשמעותי יותר לעולם החומר.

בכל ימי התשובה מרבים בנתינת צדקה ובערב יום הכיפורים מרבים ביותר.

בתפילת מנחה לפני כניסת החג, מוסיפים תפילת וידוי, לפי הנוסח המופיע במחזורי התפילה המיוחדים ליום הכיפורים.

סעודה מפסקת:

אחרי תפילת מנחה אוכלים 'סעודה מפסקת'. לסעודה גוון חגיגי, אך גם רציני ושקול, כראוי למציאות המורכבת. לסעודה זו אין זמן קבוע, אבל צריך לסיים לאכול אותה לפני זמן הדלקת הנרות.

הדלקת הנרות:

מדליקים נרות לפני כניסת החג, ומברכים 2 ברכות:

● **ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר של יום הכיפורים.**

● **ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.**

נוהגים להדליק נרות נשמה עבור נשמות הקרובים מדרגה ראשונה.

גם מי שאין לו קרוב שנפטר נוהג להדליק נר נשמה ביום זה. מהאש של נר הנשמה לוקחים במוצאי הצום את האש להבדלה.

ברכת הבנים:

לפני שהולכים לבית הכנסת נוהגים ההורים לברך את הבנים והבנות. ההורה מניח ידיו על ראש בנו או בתו, ומברך אותם בכל מה שהיה רוצה לאחל להם לקראת השנה החדשה, החל מצמיחה ובנין רוחני, וכלה בברכה לפרי בטן, פרנסה ואריכות ימים.

התענית:

ביום הכיפורים אנו מתנתקים כמעט מכל קשר לעולם הגשמי ולסיפוק צרכינו על ידו. לכן אסור להנות ביום זה מכל הנאה של הגוף. התנתקות זו מתבטאת בחמישה איסורים:

- אכילה.
- שתייה.
- רחיצה או סיכת הגוף - משיחת הגוף בשמנים/קרמים וכדו'.
- יחסי אישות.
- נעילת הסנדל - נועלים רק נעלים שאינן עשויות מעור.

יש הנוהגים ללבוש לבן ביום זה, סמל להיטהרות וניקיון רוחני. כמו כן יש הנוהגים לא לענווד תכשיטי זהב, המזכירים את חטא העגל - עונונו המשותף של עם ישראל.

● **קבלת עול מלכות שמיים.** שליח הציבור אומר את הפסוק **'שמע ישראל'** וכל הקהל חוזרים אחריו. אחר כך אומרים כולם 7 פעמים: **'ה' הוא האלוקים'**.

לסיום תוקעים תקיעה אחת בשופר, תקיעה המסמלת את סילוקה של השכינה ואת הגאולה, ושרים:

"לשנה הבאה בירושלים הבנויה"

מוצאי החג:

- ביציאה מבית הכנסת מברכים איש את רעהו בשלום ובברכת גמר חתימה טובה.
- הבדלה - עושים הבדלה על כוס יין ומברכים ברכת מאורי האש. את האש לוקחים מנר הנשמה שדלק לאורך החג.
- נוהגים לאכול סעודה חגיגית, להביע את שמחתנו וביטחוננו שה' סלח ומחל לנו.
- נוהגים להתחיל בבניית הסוכה מיד לאחר הסעודה של סיום הצום, כדי לפתוח את השנה במצוות.

התפילות:

- **תפילה זכה:** כשמה כן היא מזככת ומכינה את הלב לקראת היום הגדול. אומרים אותה עם כניסת היום, לפני תפילת 'כל נדרי'.
- **כל נדרי:** נאמרת לפני שקיעת החמה - מתייחסת לנדרים וההבטחות שהבטחנו במהלך השנה האחרונה.
- **תפילות ערבית, שחרית, מוסף ומנחה:** על פי הנוסח המיוחד ליום כיפור המופיע במחזור.
- **וידוי:** בכל אחת מהתפילות מוסיפים את נוסח ה"וידוי". אנו מפרטים את החטאים והעוונות של השנה האחרונה, מתחרטים עליהם, ומקבלים "קבלה לעתיד" לא לחזור עליהם, ומבקשים מהבורא למחוק חטאים אלו מלפניו.
- **נעילה:** תפילה מיוחדת ליום כיפור בלבד. היא התפילה האחרונה הנאמרת לפני שקיעת החמה של יום כיפור. לכך שמה "נעילה" משום שנאמרת לפני 'נעילת השערים' שהיו פתוחים במהלך יום הכיפורים. בתפילה זו אנו עושים מאמץ מיוחד לנצל את המעמד - ההזדמנות האחרונה - ולחזור בתשובה שלמה.

מנהגי חג הסוכות תשפ"ד

חג הסוכות ושמחת תורה חלים משך שמונה ימים רצופים.
היום הראשון והשמיני הם "יום טוב", והימים שבאמצע הם ימי חול המועד.
השנה שנת תשפ"ד חג הסוכות חל בשבת ט"ו תשרי 30.09.2023
זמני כניסת השבת הדלקת הנרות שקיעת החמה וצאת השבת - מפורטים בטבלה בעמוד הראשון
מיום ראשון עד יום שישי ט"ז - כ"א תשרי 1-6.10.2023 הם ימי חול המועד.
חג "שמחת תורה", הנקרא גם 'שמיני עצרת' חל בשבת כ"ב תשרי 7/10/2020
זמני כניסת השבת וחג שמחת תורה, שקיעת החמה, הדלקת הנרות, צאת החג והבדלה, מפורטים בטבלה בעמוד הראשון.

הדלקת הנרות:

במידה והסוכה מוגנת דיה מפני רוח שעלולה לכבות את הנרות והמקום בטוח דיו מחשש שריפה מדליקים את הנרות בסוכה. אם הדבר לא אפשרי מדליקים בבית. מברכים 2 ברכות:

השנה חל יום הראשון של סוכות בשבת, ועל כן משלבים בברכה הראשונה את שתי הקדושות

- "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר של שבת ויום טוב"
- "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה"

מצוות סוכה:

המקור למצוות סוכה מופיע בתורה: "בסוכות תשבו שבעת ימים...למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" (ויקרא, כ"ג מ"ב)

ימים של שמחה:

לאחר ש"ישרנו את הלב" ע"י תשובה ומעשים טובים במהלך ראש השנה ויום כיפור, אנחנו חוגגים בשמחה שבעה ימים של חג הסוכות, כמו שכתוב: "ולישרי לב שמחה".

שבעת הימים הראשונים של החג נקראים 'סוכות' על שם הציווי הכתוב בתורה לשבת בסוכה.

ימי החג וימי חול המועד הם ימים המוקדשים לשמחה, לימוד, ועיסוק בענייני החג בלבד.

היציאה מן הבית לסוכה, דווקא בעונה זו של ראשית הסתיו, נועדה לבנות באדם מצב של קרבה לבורא עולם. דווקא כעת, בזמן בו נאספים הגידולים מן השדה וניתן לחוש שובע וסיפוק על מעשה ידינו - אנו יוצאים אל הסוכה וחושפים את עצמנו למזג האוויר הלא-יציב, ומזכירים לעצמנו כי כל השפע איננו מובן מאליו ומקורו בחסד אינסופי של בורא עולם.

החיבור למקור החסד הזה הוא חלק מאבני הבניין של השמחה המיוחדת של חג הסוכות.

כדירתנו בתקופה זו.

האכילה בסוכה: לפני שאוכלים סעודה בסוכה (של לחם או מזונות, כמו עוגה וכד') יש לשבת ולברך 2 ברכות:

- ברכה על האוכל: ברכת 'המוציא לחם מן הארץ' או 'בורא מיני מזונות'.
- ברכה על המצווה: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לישב בסוכה".

השינה בסוכה:

"אין לך יפה מזה שבונה סוכה טובה שיכול לדור שם ולישון שם עם בני ביתו כדרך שהוא רגיל בביתו כל ימות השנה"

כשיורד גשם, או כשהשינה בסוכה גורמת לאדם סבל כלשהו מסיבה אחרת [חום רב, יתושים, וכד'], אין חובה ואף לא רצוי לשבת בסוכה. הסוכה היא מקום שיש לשמוח בו, ולא להצטער.

אושפיזין:

מצווה גדולה היא לארח אנשים בסוכה, במיוחד בליל החג. הרעיון של הכנסת האורחים בחג זה הוא כה משמעותי וחשוב, עד שעל האדם לחפש ולחזור אחר עניים או נזקקים אחרים, שיבואו להתארח בסוכתו.

חג הסוכות מכונה בתורה חג האסיף, היות והוא הזמן בו האדם אוסף מן השדה את כל התבואה עליה עמל ואותה טיפח וגידל בשנה החולפת. מציאות זאת יכולה להביא את

המצווה איננה רק בנייתה של הסוכה, אלא הישיבה והשהיה בה במהלך כל ימי החג.

סוכה כשרה היא סוכה שיש לה לפחות שלוש דפנות, עשויות מכל חומר שיכול לעמוד יציב בפני רוח מצויה, ועליהן סכך - העשוי מגידולי קרקע ונעקר מהקרקע. (ענפים, קני סוף וכד'). הסכך אינו יכול להיות עשוי מחומר סינתטי כלשהו (כמו פלסטיק, בד וכו') אלא מגידולי קרקע בלבד. כמו כן צמרתו של עץ הנטוע בקרקע אף היא איננה יכולה לשמש כסכך מאחר ואיננה מנותקת מן האדמה.

במהלך כל ימי הסוכות נוהגים בסוכה כמו בדירת מגורים, ומשתדלים לבצע בה את כל הפעולות שנהוג לקיים בבית של קבע.

"זה א- לי ואנוהו":

אמרו חז"ל: כל המצוות צריכות שיעשו בהידור בנוי ובתפארת. במיוחד מקפידים על כך ביותר ביחס למצוות סוכה, הואיל והיא נעשית בכפיפה אחת עם מצוות 4 מינים עליהם אמרה תורה במפורש: "ולקחתם לכם פרי עץ הדר".

על כן נוהגים לקשט את הסוכה, להכניס אליה רק כלים מכובדים ונאים, לשמור על ניקיונה, להדליק בה נרות יפים וכו'. חשוב לציין שנוהגים גם לשמור על נקיון הדיבורים הנאמרים בה, והמעשים הנעשים בתוכה, העלולים לפגום בהדרה לא פחות...

מגורים בסוכה:

המצווה כהלכתה אינה רק לאכול בסוכה, אלא לקיים בסוכה את כל אותן פעולות שמבצע אדם בביתו, כגון אכילה, שהות, לימוד, קריאה, ושינה. בכך אנו למעשה מגדירים את הסוכה

על השנה יתחילו בנטילת הלולב וארבעת המינים רק
ביום ראשון - יום הראשון של חול המועד

ארבעת המינים כוללים:

- אתרוג אחד
- לולב אחד
- שלושה בדי (ענפי) הדס
- שני בדי ערבה.

את הלולב, ההדסים והערבות אוגדים יחד ואוחזים אותם
כך ששדרת הלולב אל מול פני האדם ההדסים מימין הלולב
והערבות משמאל. אוגדים אותם יחד בשני קשרים העשויים
מעלי הלולב.

בבוקר יום החג הראשון נוטלים את ארבעת המינים: ביד
ימין מחזיקים את הלולב שאליה כרוכים ההדס והערבה, וביד
שמאל שהיא כנגד הלב מחזיקים את האתרוג, כאשר הפיטם
לכיוון מטה והעוקץ כלפי מעלה.

מברכים 2 ברכות:

● **"ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו
וציוונו על נטילת לולב"**

● **"ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו
והגיענו לזמן הזה"**.

(את הברכה השנייה מברכים רק בפעם הראשונה בה
מקיימים את המצווה ולא בשאר הימים).

הופכים את האתרוג כלפי מעלה ומנענעים את המינים 4
רוחות השמים, מעלה ומטה.

האדם לתחושת גאווה ובטחון עצמי "כוחי ועוצם ידי עשה לי
את החיל הזה". לפיכך ציוותה תורה לצאת מן הבית אל דירת
העראי של הסוכה, להרגיש ולחוש שהכל ארעי וזמני. את
התהליך המוסרי והחינוכי הזה משלימה המצווה הגדולה של
הכנסת אורחים לסוכה, כדי להמחיש לעצמינו שכל קיומנו
ורכושנו בעולם אינו שלנו, הוא עראי" ותלוי ברצון הבורא,
ועל כן נשתף בו את הזקוקים לכך.

בכך גם נרבה בעשיית חסד ונרבה שמחה בעולם ונקיים
את דברי הפסוק "חג הסכת תעשה לך שבעת ימים באספך
מגרנך ומיקבך. ושמחת בחגך ונבך ובתך ועבדך ואמתך
והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך" [דברים פרק
טז, יג-יד]

ל"אושפיזין" יש גם משמעות נוספת

על פי ה"קבלה" בכל יום מתארח בסוכה אחד משבעה
אבות האומה: אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרון, יוסף,
ודוד. המשמעות הפנימית של אירוח זה היא שבכל יום אנו
זוכים לחוות בסוכה את ההשפעה והקניין הרוחני המיוחד,
שהשפיעו אותם אבות האומה על עם ישראל לדורותיו.

ארבעה מינים:

החל מבוקר החג הראשון ובמהלך ימי חול המועד, מקיימים
בכל יום מצוות 'נטילת לולב', דהיינו נטילת ארבעת המינים.

השנה שנת תשפ"ד חל יום טוב הראשון של סוכות,
בשבת בשבת אין נוטלים את ארבעת המינים, הן
כאשר היא חלה באמצע חול המועד והן כאשר השבת
חלה ביום טוב הראשון.

בימים אלו יש שילוב של חול - ומועד/חג. איננו שובתים מכל מלאכה כמו בשבת או בחג, אולם גם לא נוהגים בהם כבימי חול. כללו של דבר הוא כי כל המלאכות הנעשות לצרכים הקיומיים של אותם ימים - מותרות, אך אין מתעסקים במלאכות ובעניינים שאינם קשורים לחג עצמו.

שמחת בית השואבה:

אמרו חז"ל "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו"

בזמן בית המקדש יחד עם הקרבת כל קרבן היו מנסכים (מקריבים) על המזבח יין.

בימי חג הסוכות היה הניסוך מקבל פנים חגיגות, ואז - ורק אז - היו מנסכים על המזבח מים.

את המים המיועדים לניסוך היו שואבים ממעיין השילוח. הכנסת המים לבית המקדש הייתה מלווה בשמחה גדולה ועצומה - שמחת בית השואבה.

העם כולו - גברים נשים וטף, היו משתתפים בה. השמחה התחילה משעתיים לפני בוא הלילה, ונמשכה עד למחרת בבוקר. בבית המקדש היו מנגנים, רוקדים, שרים ושחמים, לאורך כל הלילה.

**"ושאתם מים בששון ממעיני הישועה"
(ישעיה י"ב)**

שמחה זו נקראת "שמחת בית השואבה" על שם שאיבת המים לניסוך - מי בראשית - מים טהורים שיד אדם לא נגעה בהם.

כל מי שנכח בשמחה זו היה 'שואב משם ישע ופדות לנפשו מכל מצוקותיה.

"בית השואבה - שמשם שואבים רוח הקודש. יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה (שעלה לבית המקדש ברגל - בחג) ונכנס לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח הקודש ונעשה נביא לשמים ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח". (ירושלמי, סכה פ"ה)

היום אמנם אין לנו בית מקדש, אבל מהות השמחה על שאיבת מי ה'בראשית' - נותרה, והיא מסמלת את השמחה על יכולתנו לשוב אל עצמנו, אל מעיין ה'בראשית' האישי של כל אחד ואחד.

בכל ימי חול המועד נוהגים להתכנס ולחגוג בשירים ובריקודים.

נענועם של ארבעת המינים באופן זה יש לו יסודות עמוקים, בין היתר בתורת הקבלה, ואין כאן המקום להרחיב לגביהם.

שמחת החג:

השמחה בחג הסוכות היא מצווה. אמרו חז"ל: "חייב אדם לשמח בני ביתו ברגל". לפיכך נוהגים לקנות מתנות לבני המשפחה, ממתקים לילדים ועוד - כל זאת על מנת להרבות את השמחה הפנימית דרך אמצעים חיצוניים.

כמו כן נוהגים להרבות בסעודות ובמאכלים טובים בחג, אף יותר מאשר בשבת, ללבוש בגדים מהודרים, לשיר ולנגן בסוכה, ועוד.

ימי חול המועד:

ששת הימים שבין היום הראשון של החג ליום השמיני נקראים 'ימי חול המועד'.

הושענא רבא:

"אמר הקב"ה לאברהם, אם אין כפרה לבניך בראש השנה תהא ביום הכיפורים. ואם לאו - תהא בהושענא רבא" (מטה משה).

זהו בעצם יום הניתן כהזדמנות נוספת לתקן מעשינו ולחזור בתשובה. על כן יש נוהגים להיות ערים כל הלילה, לקרוא את חומש 'דברים', להתפלל וללמוד.

הושענא רבא הוא היום האחרון למצוות 4 מינים ולמצוות סוכה והוא חל ביום השביעי של החג (השנה: יום שישי כ"א תשרי 6/10/2023).

הוא נקרא 'הושענא' על שם שמרבים בו בתפילות "הושענא" - תפילה לה' שיושיע נא. הושענא רבא הוא יום **חיתום הדין** שהחל בראש השנה.

שמיני עצרת - שמחת תורה:

- "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה"

שמחת תורה בבית הכנסת:

יום זה נושא בבית הכנסת אופי של שמחה גדולה, סביב ספר התורה.

זה היום היחיד בשנה בו מוציאים את כל ספרי התורה ביחד מארון הקודש. כל הציבור הנוכח בבית הכנסת רוקד עם ספרי התורה מתוך שמחה עצומה. כך נוהגים אחרי תפילת ערבית בבית הכנסת, ולמחרת לאחר תפילת שחרית ומוסף.

על פי חכמי הקבלה עורכים גם הקפות נוספת "הקפות שניות" במוצאי החג.

את הריקודים עורכים סביב הבימה הנמצאת במרכז בית הכנסת. מחלקים את הריקודים לשבע חלקים הנקראים "שבע הקפות". בתחילת כל הקפה [היכולה להימשך גם זמן רב] נאמרים פסוקים מיוחדים.

- קריאת התורה:

ביום זה קוראים את הפרשה האחרונה בתורה המסיימת את חומש דברים פרשת "וזאת הברכה".

במהלך השנה קוראים בכל שבת פרשה אחת, ולעיתים שתי

היום השמיני, חג שמחת תורה, נקרא גם 'עצרת'. שם זה טומן בחובו משמעות של חיבה גדולה בין הקב"ה לעמו, כמו אב האומר לבניו: עצרו עוד רגע...! אמרו חז"ל שחג זה קבע הקב"ה מתוך אמירה ותחושה של: "קשה עלי פרידתכם, עכבו עוד יום אחד".

בחג הסוכות, לאחר ראש השנה ויום הכיפורים, זוכים לחירות הנפש מהיצר הרע, מטוהרים ומזוככים. הניקיון הפנימי הזה מוביל לדבקות בבורא עולם, ומתוך כך זוכים למתנה אותה נתן לנו: התורה.

שלא כמו בשבועות, אז נתנה התורה בקולות וברקים, מתבטאת הדבקות בתורה בחג זה בשמחה ובאהבה, ונחגגת בשירה ובריקודים עם ספרי התורה בכל הקהילות ובתי הכנסת.

הדלקת הנרות:

הואיל ושמחת תורה - שמיני עצרת הוא חג בפני עצמו, מדליקים נרות לפני שקיעת החמה ומברכים 2 ברכות:

השנה בה חל שמחת תורה בשבת משלבים בנוסח הברכה את שתי הקדושות

- "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר של שבת ויום טוב"

באופן זה אנו מבטאים את הרעיון שהלימוד והעיסוק בתורה אינו נגמר לעולם, ומיד כשנגמר מחזור קריאה אחד פותחים את המחזור הבא. התורה "ארוכה מארץ מידה, ועמוקה מיני ים" ולעולם לא נוכל להקיף אותה ולסיימה.

תפילת גשם

לאחר סיום הקריאה בתורה, ולפני תפילת מוסף נאמרת תפילה מיוחדת על ידי החזן "תפילת גשם". בתפילה קצרה זו אנו מתפללים על החורף הקרב ובא, שיהיה משופע בגשמי ברכה לצורך גידולי השדה ומאגרי המים. מכאן ואילך נזכיר בכל תפילת עמידה את הנוסח "משיב הרוח ומוריד הגשם", במקום הנוסח "מוריד הטל", שאמרנו בימי הקיץ.

לאחר סיום התפילה בבית הכנסת חוזר כל אחד לביתו ועורכים סעודה חגיגית לכבוד החג.

לקראת סיום החג תפילת מנחה ומעריב והבדלה במוצאי החג [לפי לוח הזמנים שבעמוד הראשון]

בכך סיימנו למעשה את מערכת הימים הנוראים וחגי תשרי.

יוצאים אל ימי החורף מתוך שמחה גדולה, תקווה ותפילה, שניצלנו את ימי התשובה, ואת חגי תשרי להתעלות רוחנית ותיקון המעשים, ובזכות זה יתקבלו תפילותינו ונזכה לשנה טובה ומתוקה.

פרשות. סדר זה נועד ומתוכנן באופן שהפרשה האחרונה תמיד תחול ותיקרא בשמחת תורה.

נוהגים שכל מי שנמצא בבית הכנסת [אפילו מי שאינו בר מצווה], מקבל "עליה לתורה". חוזרים על תחילת הפרשה כמה פעמים כדי לאפשר לכולם לקבל "עליה".

כל הנערים

לאחר שכל הציבור עלה לתורה קוראים קריאה נוספת ששמה: 'כל הנערים'. בקריאה זו מקבצים את כל התינוקות והילדים הקטנים יחד, תחת חופה עשויה מטליתות, וכולם מברכים יחד עם העולה לתורה. אחרי הברכה אומרים כולם: "המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי..." ומחלקים לילדים ממתקים.

חתן תורה וחתן בראשית

את הקטע האחרון של הפרשה - המסיים את כל החומש - משאירים לסוף, ומכבדים לעלות לקריאתו את החשוב והמכובד שבקהילה - בדרך כלל רב הקהילה. המסיים את התורה מכונה "חתן תורה", והוא זוכה לברכה מיוחדת הנקראת מפי החזן - הגבאי.

מיד אחר כך קוראים בספר תורה נוסף את תחילת התורה הקטע הראשון של פרשת בראשית.. גם לקריאה זו מוזמן אדם נכבד הזוכה לתואר ולברכות של "חתן בראשית".

**צוות 'אחים לנפש' מברך
את ציבור הסטודנטים
ואת כל בית ישראל
לשנה טובה ומתוקה!**